

Introduksjon til samtdiskunsten

«Det er viktig at kunsten ikke blir lukket inne. Den må vises og oppleves. Vi må lære av den.»

– Hans Rasmus Astrup

Astrup Fearnley-samlingen er en av Europas mest omfattende samlinger av internasjonal samtidskunst.

Hans Rasmus Astrup, museets grunnlegger, begynte å kjøpe kunst på 1960-tallet, og helt fra starten av bygget han opp en samling der det var kunstnerskapene som stod i sentrum snarere enn historiske perioder og stiler. Ved hans bortgang i 2021 bestod Astrup Fearnley-samlingen av mer enn 1500 verk, og den blir stadig utvidet med nye innkjøp. Det siste året har museet tilegnet seg 52 nye verk til samlingen og våren 2025 åpnet en ny samlingsutstilling der flere av de seneste innkjøpene presenteres for første gang.

Våre engasjerte og kunnskapsrike formidlere tar elevene med på en utforskning av samtidskunstens mange ulike uttrykk. Omvisningene har en dialogbasert form som gir rom til å øve muntlige ferdigheter, kritisk tenkning og meningsbrytninger. Vi ønsker en dialogsituasjon basert på respekt for at man kan ha ulike meninger.

Praktisk informasjon

For bestilling av omvisninger:

[Meld deg på her](#)

Varighet: 45–60 min

Tidspunkt: tirsdag–fredag

Sted: Astrup Fearnley Museet

Har du innspill eller spørsmål?

Ta gjerne kontakt!

Formidlingskoordinator barn og unge:

Marianne Reve

m.reve@afmuseet.no

Formidlingsleder:

Marie Christine Vallestad

m.vallestad@afmuseet.no

Installasjonsbilde: Astrup Fearnley-samlingen

Hva er samtidskunst?

Forenklet sagt er samtidskunst kunst som er laget i vår samtid. Kunstnere inspireres av tiden de lever i, og kan velge blant tidens tilgjengelige materialer og prosesser. Hvordan samtidsbegrepet avgrenses er likevel åpent for diskusjon. Samtiden kan forstås som dette året, de siste ti årene eller kanskje i løpet av tiden et menneske har levd – og da er en skoleelevs samtid noe annet enn en 80-årsrings samtid.

Astrup Fearnley Museet ble grunnlagt i 1993 og er et av Nordens fremste museer for samtidskunst. Hans Rasmus Astrup begynte å samle kunst på 1960-tallet og bygget opp Astrup Fearnley-samlingen, som består av kunstverk fra 1960-tallet og frem til i dag. Vi kan på den ene siden si at samtiden strekker seg helt tilbake til 60-tallet, eller til 90-tallet, da museet åpnet. På den andre siden vil ikke nødvendigvis et verk fra 60- eller 90-tallet oppleves som samtidig i dag, men likevel oppleves som aktuell i lys av dagens nyhetsbilde.

En annen side av samtidskunsten er oppblomstringen av ulike kunstuttrykk, utover de mer tradisjonelle kategoriene som maleri og skulptur. Eksempler på dette kan være installasjoner, konseptkunst, foto- og videokunst, som alle finnes i Astrup Fearnley-samlingen.

Forankring i læreplanverket

For formidlingstilbudet *Introduksjon til samtidskunsten* har vi utarbeidet en egen lærerveiledning for barnetrinnet og en felles for ungdomstrinnet og videregående skole. Lærerveiledningen du leser nå, gjelder for ungdomstrinnet og videregående skole.

Med utstillingen og kompetansemålene under til grunn, legger vi opp til en formidlingssekvens med fokus på:

- Samtidskunstens ulike uttrykk
- Samfunnsaktuelle temaer som samfunnskritikk, konflikter og maktutøvelse

Kompetansemål i kunst og håndverk etter 10. trinn

- Undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid

Kompetansemål i samfunnsfag etter 10. trinn

- drøfte hvordan framstillinger av fortiden, hendelser og grupper har påvirket og påvirker folks holdninger og handlinger

Gardar Eide Einarsson, *Untitled (FT)*, 2017

- reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for forandringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst
- gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene
- gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av terrorhandlinger og folkemord, som holocaust, og reflektere over hvordan ekstreme holdninger og ekstreme handlinger kan forebygges
- reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan de begrunner standpunktene sine

Videregående skole

Kompetansemål i kunst og visuelle virkemidler 1

- vurdere og skildre et mangfold av samfunnsaktuelle tema og kunstuttrykk

Kompetansemål i kunst og visuelle virkemidler 3

- kombinere tekst og bilde for å synliggjøre et budskap og gi uttrykk for følelse eller mening i eige skapende arbeid

Kompetansemål i design og arkitektur 1

- vurdere og utforske kvaliteter ved form, farge, materiale og teknikk, og bruke erfaringene i sitt eget praktiske arbeid

Samfunnskunnskap

- vurdere hvordan utøvelse av makt påvirker enkeltpersoner og samfunn
- vurdere årsaker til og tiltak som kan forebygges rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, og drøfte grensene for ytringsfriheten
- utforske en utfordring eller en konflikt på lokalt, nasjonalt eller globalt nivå og drøfte hvordan utfordringen eller konflikten påvirker forskjellige grupper

Forslag til forarbeid

I forkant av utstillingsbesøket oppfordrer vi dere til å diskutere ett eller flere av punktene under, individuelt eller gruppevis. Gjennomføring av forarbeid vil kunne gjøre det lettere for elevene å aktivere forkunnskaper og ta del i dialog under selve utstillingsbesøket. Dette er valgfritt.

- Hva tenker du på når du hører ordet samtidskunst?
- Hvis du var kunstner og skulle valgt et samfunnsaktuelt tema, hvilken sak skulle kunstverket ditt handlet om?
- Hvilket materiale og hva slags teknikk ville du bruke for å skape ditt samtidsaktuelle kunstverk?
- Har du hørt noen si at alt var mye bedre før? Hvilken tid tror du de vil de tilbake til? Og hva var det som var bedre da?

Forslag til etterarbeid

Som en fortsettelse på diskusjonspunktene i forarbeidet kan elevene med inspirasjon fra museumsbesøket skape sitt eget kunstverk, som belyser noe eleven er opptatt av. Læreren kan forhåndsbestemme materialer/teknikk eller la elevene stå fritt til å velge selv. Oppgaven kan utføres enkeltvis eller i grupper.

Forslag

- Bruk tekst og bilde for å belyse et samfunnsaktuelt tema. Lag din egen fane, plakat, eller fanzine, tegneserie eller kollasj, eller video med dikt, musikk, eller andre tekst-elementer.
- Skriv en tekst eller lag en PowerPoint om et verk, en kunstner eller en utstilling som har bidratt til å skape positiv forandring eller gi håp.

Utvalgte kunstnere i utstillingen

Under utstillingsbesøket ønsker vi å gi elevene en introduksjon til hva samtidskunst kan være, eksemplifisert gjennom kunstnere som arbeider innenfor et spekter av ulike materialer og uttrykk. Formidleren vil velge ut og tilpasse verk til den enkelte gruppe og forholde seg til eventuelle praktiske hensyn.

Nicole Eisenman, *Perpetual Motion Machine* (2019)

Perpetual Motion Machine (2019) var opprinnelig en del av skulpturprosjektet *Procession* der ni burleske figurer danner en ruvende prosesjon av ulike uttrykk og kunstneriske virkemidler. Verket åpner for flere tolkninger, men springer opprinnelig ut fra en kontekst der Eisenman fra 2016 engasjerte seg i Black Lives Matter-bevegelsen og selv tok til gatene for å delta i de massive demonstrasjonene. Denne gang er skulpturen stilt ut alene. Eisenmans kunst skildrer mange ulike menneskelige følelser, enten er figurene hennes alene eller i fellesskap med andre.

Kara Walker, *A burial at the Artist's Country Estate* (2022)

Walker er kjent for sine svarte silhuetter som hun bruker i både maleri, tekst, skulptur, skyggedukketeater og animasjonsfilm. Arbeidene hennes behandler ofte historiske problemstillinger omkring rasisme, kjønn, seksualitet, slaveri og vold. Maleriet *A burial at the Artist's Country Estate* (2022) er tydelig inspirert av Gustave Courbets *A burial at Ornans* (1849-50).

Øyvind Fahlstrøm, *Pentagon Diptych (for Saul Gottlieb)* (1970)

Fahlstrøms verk med sterke farger og tegneserieaktige figurer og symboler assosieres gjerne med popkunst. Fahlstrøm ble født i Brasil, men besøkte svenske slektninger i 1939 og ble forhindret i å returnere til Brasil på grunn av 2. verdenskrig. Fra 1960-tallet bodde han i New York. Fahlstrøm, som henter referanser fra konkret poesi, politikk og tegneserier skapte verk som står i krysningspunktet mellom maleri og brettspill, der delene opprinnelig besto av magnet-elementer som kunne flyttes rundt og gjorde betrakteren til en aktiv deltaker av innhold og form.

Basel Abbas og Ruanne Abou-Rahme, *Oh shining star testify* (2016-19)

Basel Abbas (f. 1983, Kypros) og Ruanne Abou-Rahme (f. 1983, USA) bor og arbeider i Ramallah, Palestina og New York. De studerte i Storbritannia på 2000-tallet, og musikkscenen de ble introdusert for der ble en viktig innflytelse på deres arbeid. Duoet er kjent for sine forskningsbaserte arbeider innen video, performance, installasjon og tekst. Deres felles kunstnerskap viser en vedvarende interesse for måten ulike samfunn håndterer konsekvensene av undertrykkende politiske systemer. Samtidig viser de hvordan fellesskap under slike omstendigheter kan skape nye muligheter og rom for motfortellinger.

Oh shining star testify (2016-19) utforsker hvordan virkelige hendelser blir dokumentert, men også lett kan fjernes fra den offentlige sfære dersom vi er uenige i deres gyldighet eller ønsker å glemme. Situasjoner som slettes fra overvåkningsopptak og sosiale medier, forsvinner også fra våre delte, digitale arkiver. Denne flerkanals videoinstallasjonen tar utgangspunkt i et opptak hentet fra et israelsk militært overvåkningskamera, som bindes sammen med Abbas og Abou-Rahmes egne filmklipp. Opptaket ble gjort i 2014 og viser Yusuf Shawamreh, som ble skutt og drept av israelske soldater da han krysset separasjonsbarrieren som delte familiens jordbruksland nær Hebron.

Odd Nerdrum, *Mordet på Andreas Baader* (1977-78)

I *Mordet på Andreas Baader* (1977-78) skildres en spekulativ fremstilling av Andreas Baaders død i Stammheimfengselet i 1977. Verket, som ble presentert på Høstutstillingen i 1978, fremstiller lederen for den venstreekstreme organisasjonen Rote Armee Fraktion (RAF) på en måte som kan minne om Caravaggios *Peters korsfestelse*. Verket skapte sterke reaksjoner, både på grunn sin fremstilling av en terrorist som en religiøs martyr, og med antydningen om at Baader ble myrdet.

Leonard Rickhard, *Tenksom modellflybygger* (2019-2023)

Modellflybyggeren er blant Rickhards mest kjente motiver som han malte ulike versjoner av fra 1980-tallet og frem til 2023. Kunstneren vokste opp like etter krigens slutt i Norge, med familiens minner og fortellinger fra krigstraumer, som en avgjørende del av den unge guttens verdensanskuelse. Modellflybyggeren forstås ofte som en metafor for kunstneren selv, som fra sitt arbeidsværelse strever med å sette sammen fragmenter fra en virkelighet utenfor, til noe håndgripelig, forståelig og meningsfullt.